

ON DÖRT MASUMU TANIYALIM

(Kısa Tarihi Bilgiler)

Hazırlayan: Namık Babahanov

Hız. Muhammed Peygamber

Hız. Muhammed, İslam dininin kurucusu ve son peygamberidir. İslam'a göre, diğler peygamberler (Adem, İbrahim, Nuh, Musa, İsa vb.) tarafından bildirilen tek tanrılı inançların zamanla tahrif edilmesinin ardından, Allah tarafından insanlara gönderilen son peygamber olarak, bu dini tekrar ve tamamlayıcı bir şekilde tebliğ etmiştir. İslam inancına göre, O, "on dört masum"dan ilkidir.

Kaynaklara göre, Hız. Muhammed, miladi 570 civarında (Fil yılı) Arap Yarımadası'nın güneybatısındaki Mekke şehrinde doğmuştur. Mekke, o dönemde bilim, sanat ve kültür merkezlerinden uzak, oldukça geri kalmış bir yer olarak biliniyordu. Hız. Muhammed, çocukluk yıllarında öksüz ve yetim kalmış, bu sebeple amcası Ebu Talib'in himayesinde büyümüştür. 25 yaşında, Mekke'nin varlıklı kadınlarından biri olan Hatice bint Huveylid ile evlenmiştir.

40 yaşına geldiğinde, düzenli olarak inzivaya çekildiği Hira Mağarası'nda, Melek Cebrail aracılığıyla Allah'ın ilk vahyini almıştır. Bu vahiylerle başlayan süreç, Hız. Muhammed'in İslam inancını ilan etmesine yol açmış, üç yıl sonra "tevhit" inancını açıklayarak insanları Allah'a teslimiyet ve İslam'a davet etmeye başlamıştır. "Tevhid", İslam inancının temelini oluşturan, Allah'ın birliğine iman etme ilkesidir.

İlk dönemlerde, Hız. Muhammed yalnızca az sayıda destekçiye sahipti ve Mekkeli kabileler ile akrabaları tarafından şiddetli bir şekilde karşı çıkılmaktaydı. Müslümanlar, bu baskılar nedeniyle başlangıçta Habeşistan'a hicret ettiler. Ardından, Medine'ye göç etmek zorunda kaldılar. Bu olay, "Hicret" olarak adlandırılır ve İslam takviminin başlangıcı kabul edilir. Medine'ye yerleştğinde Hız. Muhammed, Medine Sözleşmesi adıyla bilinen anayasayı ilan etmiş ve kabileleri bir arada tutmayı başarmıştır. İslam'ı Medine'de yaymaya devam etmiştir.

Mekkelilerle sekiz yıl süren aralıklı çatışmaların ardından, Hız. Muhammed büyük bir Müslüman ordusu kurarak Mekke'yi fethetmiştir. Dönemi boyunca, Habeşistan'daki Aksum Krallığı, Doğu Roma İmparatorluğu, Sasani İmparatorluğu, Gassaniler, Mısır Valiliği, Umman ve Yemen gibi birçok devlete İslam'a davet mektupları göndermiştir.

Miladi 632 yılında, Veda Haccı'nı tamamladıktan ve Veda Hutbesi'ni verdikten birkaç ay sonra hastalanmış, hicri 11. yılın başlarında Medine'de vefat etmiştir.

Vefatından önce Hz. Ali'yi, vasi olarak tayin etmiştir. Arap Yarımadası, Hz. Muhammed'in ölümüne kadar İslam'ı kabul etmiştir. İslam'a göre, Hz. Muhammed'in vefatına kadar Allah tarafından indirilen tüm Kuran ayetleri, İslam dininin temelini oluşturan Kuran'ı oluşturmuştur.

Kur'an'ın yanı sıra, Hz. Muhammed'in ve Ehli Beytinin hayatı, uygulamaları ve sözleri, İslam hukuku ve Müslüman kültürünün temellerini atmış ve inananlar tarafından kutsal kabul edilmiştir.

Hz. Ali bin Ebî Tâlib

Hz. Ali bin Ebî Tâlib, İslam tarihinde önemli bir figür olarak kabul edilmektedir. O, Hulefâ-i Râşidîn'in dördüncüsü, Şîî inancına göre ise ilk imamdır. Aynı zamanda sahabe, vahiy kâtibi ve birçok hadis rivayet eden bir isimdir. Babası Ebû Tâlib, annesi ise Fâtıma bint Esed'dir. Hz. Ali, İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in amcasının oğlu ve damadı; Hz. Fâtıma'nın eşi; Şîîliğe göre on bir imamın da atasıdır.

Şîî tarihçileri ile bazı Ehl-i Sünnet âlimlerinin rivayetlerine göre Hz. Ali, Hicretten 23 yıl önce Kâbe'nin içinde doğulmuş ve hem anne hem de baba tarafından Hâşimî soyuna mensup ilk şahıs olmuştur. İslam'a iman eden ilk kişidir. Şîî inancına göre, Allah'ın emri ve Hz. Peygamber'in açık beyanı ile onun doğrudan halefidir. Hz. Ali'nin faziletleri hakkında birçok rivayet mevcuttur.

Hz. Peygamber'e yönelik suikast girişimi sırasında, onun yatağına yatarak Peygamber'in gizlice hicret etmesine yardımcı olmuştur. Hz. Muhammed, kardeşlik ahdini Hz. Ali ile yapmıştır. Tebük Savaşı hariç, Hz. Peygamber'in katıldığı tüm gazvelerde yer almış; cesareti, liderliği ve sadakati ile öne çıkmıştır. Bedir Savaşı'nda birçok müşriki öldürmüş, Uhud Savaşı'nda Hz. Peygamber'i korumuş, Hendek Savaşı'nda Amr bin Abdüved'i öldürerek savaşın seyrini değiştirmiştir. Hayber Savaşı'nda ise kale kapısını sökerek Müslümanların zafer kazanmasına katkıda bulunmuştur.

Şîî kaynaklarla bazı Ehl-i Sünnet kaynaklarına göre, Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Ali'nin faziletine işaret eden yaklaşık 300 ayet bulunmaktadır. Hz. Peygamber, veda haccından dönüşte Gadir-i Hum adlı bölgede topladığı Müslümanlara hitaben yaptığı konuşmada, Hz. Ali'nin elini kaldırarak şöyle buyurmuştur: "Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır. Allah'ım, onu sevenleri sev, ona düşman olanlara düşman ol." Bu söz üzerine, sahabeler Hz. Ali'yi tebrik etmiş ve "Emîrül-Mü'minîn" unvanıyla hitap etmişlerdir. Şîî görüşe göre, bu olayda "İkmal Ayeti" (Maide, 5/3) nazıl olmuş ve Hz. Ali'nin imametinin ilahi bir hüküm olduğu bildirilmiştir.

Hz. Peygamber'in vefatından sonra, bazı sahabeler Sakîfe'de toplanarak Ebû Bekir'e biat etmişlerdir. Hz. Ali, halifeliği ancak Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın ardından, 25 yıl sonra kabul etmiştir. Kısa süren hilafeti döneminde Cemel, Sıffin ve Nehrevân olmak üzere üç büyük iç savaşla karşılaşmış; son olarak Hicrî 40 yılında, Kûfe Mescidi'nde sabah namazı sırasında Haricîler tarafından şehit edilmiştir. Kabri, Necef'te bulunmaktadır.

Hz. Ali, İslam düşünce tarihinde sadece siyasi değil, aynı zamanda ilmi ve edebi yönüyle de derin etki bırakmıştır. Arap edebiyatı, kelam, fıkıh ve tefsir gibi İslam ilimlerinin pek çoğunun temellerinin onun söz ve görüşlerine dayandığı ifade edilmektedir. "Nehcû'l-Belâğa" adlı eser, ona atfedilen hutbe, mektup ve veciz sözlerden oluşmakta olup İslam edebiyatının en önemli klasiklerindendir.

Hz. Fatıma Zehra

Hz. Fatıma Zehra Hicretten 8 yıl önce 8 – Mekke'de dünyaya gelmiştir, İslam Peygamberi Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin kızıdır. Hz. Fatıma, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesidir. Ayrıca Ehl-i Beyt'in (Asab-ı Kısa) ve On Dört Masum'un arasında yer almaktadır. Hz. Fatıma, Mübahele olayı sırasında Hz. Peygamber'in yanında bulunan tek kadın şahsiyettir.

Kur'an-ı Kerim'de Kevser Suresi, Tathir Ayeti, Meveddet Ayeti, İtam Ayeti gibi ayetlerin ve Kısa hadisi gibi birçok rivayetin Hz. Fatıma Zehra ile ilişkili olduğu kabul edilmektedir. Pek çok hadiste, Hz. Peygamber tarafından Hz. Fatıma, "iki cihan kadınlarının en üstünü" olarak tanımlanmış; onun gazab ve rızasının Allah'ın gazabı ve rızasıyla eşit olduğu ifade edilmiştir.

Hz. Fatıma, Medine'ye hicret ettikten sonra Hz. Ali ile evlenmiştir. Ev işlerini kimseye yüklememiş, kendisi yapmayı tercih etmiştir. Yemek, içmek ve giyim konusunda kanaatkâr davranmış; gecelerini ibadetle geçirirdi. Hasan Basri, Hz. Fatıma'nın ümmet içinde kendisinden daha fazla ibadet eden kimsenin bulunmadığını, o kadar çok namaz kıldığını ve bu yüzden ayaklarının şiştiğini ifade etmiştir. Babasından öğrendiği İslami öğretileri kadınlar arasında yaymakla görevli olmuş ve Hz. Peygamber onu çok sever, her gün ziyaret ederdi.

Hz. Fatıma, Hz. Peygamber'in vefatından sonra, hicri 11. yılda, Cemadiyelahir ayının üçüncü günü Medine'de vefat etmiştir. Vasiyeti üzerine, gece vakti, Müminlerin Emîri Hz. Ali tarafından gizlice defnedilmiştir. Hz. Fatıma'nın vefatına dair tarihî kaynaklarda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bazı rivayetlere göre vefatı, Peygamber'in vefatından 40 gün ila sekiz ay arasında gerçekleşmiştir. Diğer rivayetlerde ise vefatının 75 veya 95 gün sonra olduğu belirtilmektedir. İmam Cafer es-Sadık'tan gelen bir rivayet, Hz. Fatıma'nın vefatını 95 gün olarak kaydetmiştir ki bu, en yaygın kabul gören görüştür. Ayrıca, farklı kaynaklarda Cemadiyelevvel'in 13'ü, Rebiü's-Sani'nin 8'i veya 13'ü ile Ramazan ayının 3'ü gibi tarihlerin de vefat günü olarak belirtildiği görülmektedir.

Hz. Hasan b. Ali

Hz. Hasan b. Ali Hicrî 3. yılında , Medine’de dünyaya gelmiş, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma’nın büyük oğlu, Hz. Muhammed’in ilk torunu, On İki İmam’dan ikincisi, Kısa Ashabı’ndan beşincisi ve Ehlibeyt’ten kabul edilen dördüncü mâsumdur. Künyesi “Ebû Muhammed”dir. Hz. Peygamber kendisini “Seyyid” (Efendi) olarak nitelendirmiştir.

İmam Hasan, hayatının ilk yedi yılını dedesi Hz. Peygamber ile birlikte geçirmiştir. Hem Şîî hem de Sünnî kaynaklarda, onun Hz. Peygamber nezdindeki itibarı ve yüksek konumunu gösteren çok sayıda rivayet bulunmaktadır. Bu rivayetlerden en meşhurlarından biri şu hadistir: “Hasan ve Hüseyin cennet gençlerinin efendisidir.”

İmam Hasan, 37 yaşında iken imamet görevini üstlenmiştir. Hicrî 41 yılında, dönemin siyasî karışıklıklarını ve Müslümanlar arasındaki ihtilafı sona erdirmek amacıyla Muaviye ile bir barış antlaşması imzalamıştır. Bu antlaşma ile fiilî hilafet görevinden feragat etmiştir. Hükümet süresi toplamda altı ay üç gün sürmüştür. Barış sonrasında Medine’ye dönmüş ve burada yaklaşık on yıl süren ikametinin ardından, Hicri 50 yılında zehirlenerek şehit edilmiştir. Naaşı Medine’deki Baki Mezarlığı’na defnedilmiştir.

İmam Hasan, hem imamet hem de hilafet gibi ağır sorumlulukları omuzlamış; özellikle Müslümanlar arasındaki birlik ve beraberliğin tesisi adına önemli bir rol üstlenmiştir. Muaviye ile yaptığı barış, onun yüksek ahlâkını, basiretli liderlik anlayışını ve ümmetin menfaatini kişisel haklarının önünde tutan tavrını ortaya koymaktadır. Bu olay, sadece kendi döneminde değil, İslam tarihi boyunca da siyasî ve ahlâkî açıdan örnek teşkil etmiştir. İmam Hasan’ın bu tutumu, özellikle Şîî düşünce içinde, barışın bir mücadele yöntemi olarak nasıl anlamlandırılması gerektiğine dair önemli bir referans noktası hâline gelmiştir.

Hz. Hüseyin b. Ali

Hz. Hüseyin b. Ali, Hicrî 4. yılın Şâban ayının 3. günü dünyaya gelmiştir. Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma'nın ikinci oğludur. Kısa Ashabı'nın beşincisi, On İki İmam'dan üçüncüsü ve Ehlibeyt'ten kabul edilen beşinci mâsumdur. Künyesi "Ebû Abdullah" olup bu adla tanınmıştır.

Şiî ve Sünnî kaynaklara göre, Hz. Peygamber, Hz. Hüseyin'in doğumunda onun ileride şehit edileceğini haber vermiş ve Araplar arasında nadiren kullanılan "Hüseyin" adını bizzat kendisi vermiştir. Hz. Peygamber, Hz. Hüseyin ve ağabeyi Hz. Hasan'ı "cennet gençlerinin efendisi" olarak nitelendirmiş, ümmetinden onları sevmesini istemiştir. Hz. Hüseyin'in faziletine dair Hz. Peygamber'den nakledilen birçok hadis mevcuttur.

Hz. Hüseyin, babası Hz. Ali'nin hilafeti döneminde gerçekleşen Sıffîn, Cemel ve Nehrevan savaşlarına katılmış ve onun yanında savaşmıştır. Ağabeyi Hz. Hasan'ın imameti döneminde ona bağlılığını sürdürmüş, Muaviye'nin hayatta olduğu süre boyunca barış antlaşmasına sadık kalmıştır. Ancak Muaviye'nin vefatının ardından oğlu Yezid'in hilafeti gasp etmesine karşı çıkmıştır. Bu durum üzerine Medine'den Mekke'ye hicret etmiştir.

Kûfe halkının daveti üzerine, ailesi ve sadık birkaç yoldaşıyla birlikte Mekke'den yola çıkan İmam Hüseyin, Kûfe'ye ulaşmadan Kerbelâ'da Yezid'in ordusu tarafından kuşatılmıştır. Hicrî 61 yılının 10 Muharrem günü, Aşura'da, yaklaşık 72 kişilik bir grupta birlikte kahramanca savaşmış; ancak ağır bir susuzluk içinde şehit edilmiştir. Sağ kalan aile fertleri ve yarenleri esir edilerek önce Kûfe'ye, ardından Şam'a götürülmüşlerdir.

Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesi, İslam tarihinin en trajik ve dönüştürücü hadiselerinden biridir. Bu hadise, sadece Emevî zulmüne karşı bir başkaldırı olarak değil, aynı zamanda zulme karşı direnişin ve adalet uğruna fedakârlığın sembolü olarak anılmıştır. Kerbelâ vakası, tarih boyunca İslam dünyasında özellikle edebiyat, sanat, halk anlatıları ve dini ritüeller aracılığıyla sürekli olarak yaşatılmış; Aşura günü ve Hz. Hüseyin'in şahsiyeti, toplumsal hafızada direniş, hakikat ve şehadetin timsali hâline gelmiştir.

Hız. Ali bin Hüseýin, Zeynelabidin

İmam Seccad veya İmam Zeynelabidin olarak bilinen Hz. Ali bin Hüseýin Hicri 38 yılında dünyaya gelmiştir. On İki İmamlar'ın dördüncü imamıdır. İmamlık süresi 34 yıl sürmüştür. Kerbela olayında bulunmuş olup, Harre vakası, Tevvabin Harekatı ve Muhtar'ın kıyamına da tanıklık etmiştir. En bilinen eserleri arasında Sahife-i Seccadiye ve Risale-i Hukuk yer almaktadır. Hicri 95 yılında Velid bin Abdülmelik'in emriyle zehirlenerek şehit edilmiştir. Kabri, değerli amcası İmam Hasan Mücteba'nın mezarının yanı başında, Medine'deki Cennetü'l-Baki mezarlığındadır.

Zühri, Hz. Ali bin Hüseýin için şu şekilde ifade etmiştir: "Ondan daha üstün bir Haşimi ve ondan daha fakih birini görmedim." Şafii ise, "O, Medine'nin en fakih insanıydı." demektedir. Cahiz de, "Onun fazilet ve erdemlerinden şüpheye düşen birini görmedim ya da ondan daha önemli birisinden söz edildiğini duymadım." şeklinde görüş bildirmiştir.

Hız. Ali bin Hüseýin bin Ali bin Ebu Talib, On Dört Masum İmamlar'ın altıncısıdır. İmam Seccad'ın annesinin adıyla ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Annesinin adı olarak; Şehri Banu, Şehri Baneviye, Şahzenan, Cihan Şah, Fatıma, Meryem, Gazele, Selafe ve Herrar gibi farklı adlar zikredilmiştir. Şeyh Müfid, annesinin adını Şahzenan olarak kaydederken, dedesinin ise İran şahı Şehriyar oğlu Yezdgird olduğunu belirtmiştir. Şeyh Saduk ise annesinin babasının İran şahı Şehriyar oğlu Yezdgird olduğunu ve İmam Seccad'ın doğumundan kısa bir süre sonra vefat ettiğini ifade etmiştir.

Meşhur görüşe göre, İmam Seccad hicretin 38. yılında doğmuştur. Bu görüşe göre, İmam Seccad, İmam Ali'nin hayatının bir kısmını ve İmam Hasan ile İmam Hüseýin'in imametini yakından görmüştür. Ancak bazı rivayetlerde, İmam'ın doğumunun Hicret'in 48. yılında olduğu ve bu durumda İmam'ın yaşının, bilinen ünlü görüşe göre daha küçük olduğu ifade edilmiştir. Bu rivayetler, çeşitli kaynaklarda yer almakla birlikte, bu görüşlerin kabul edilmesine engel teşkil eden bazı deliller de mevcuttur. Örneğin, ünlü tarihçiler ve siyer yazarları, İmam Seccad'ın doğum tarihinin Hicret'in 38. yılı olduğunu kaydetmişlerdir. Bu görüşe göre, Kerbela vakasında İmam Seccad'ın yaşı yaklaşık 23 civarındadır.

Hız. Muhammed bin Ali, Bakır

İmam Bakır olarak bilinen Hz. Muhammed bin Ali, On İki İmamlar'ın beşinci imamıdır. İmamet süresi 19 yıl sürmüştür. Küçük yaşta Kerbela olayına tanıklık eden İmam Bakır, tarihsel koşulların elverişli olduğu bir dönemde, İslam dünyasında büyük bir ilmi harekete öncülük etmiştir. Bu hareket, daha sonra İmam Cafer Sadık zamanında zirveye ulaşmıştır. İmam Bakır, ilim, zühd, azamet ve fazilet açısından herkesten üstün kabul edilmiş, fıkıh, tevhid, Kur'an, sünnet ve ahlak konularında çok sayıda hadis nakledilmiştir. Ayrıca, İmam Bakır'ın imamet dönemi, Şii düşüncesinin fıkıh, kelim, tefsir ve ahlak gibi çeşitli alanlarda sistematik bir şekilde yazıya geçirilmesi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Ehl-i Sünnet büyükleri de İmam Bakır'ın ilmî ve dini şöhretine tanıklık etmişlerdir. Kabri Medine'deki Cennetü'l-Baki mezarlığında yer almaktadır.

İmam Muhammed bin Ali, On Dört Masum İmamlar'ın yedincisidir ve İmam Seccad'ın oğludur. Annesi, İmam Hasan Mücteba'nın kızı Fatıma'dır. İmam Cafer Sadık, onu Al-i Hasan'da bir benzerinin bulunamayacağı pak bir kadın olarak tanıtmıştır. İmam Muhammed Bakır, hem anne hem de baba tarafından Haşimî soyundan gelen ilk şahıstır ve bu sayede nesebi, İmam Ali'ye ulaşmaktadır.

İmam Bakır'ın bazı lakapları arasında Şakir, Hadi ve en çok bilinen lakabı olan Bakır yer almaktadır. "Bakır" kelimesi, "yarıp açan" anlamına gelir. Yakubi, İmam Bakır'ın "Bakır" olarak adlandırılmasının, onun ilimle ilgili derinliğini simgeleyen bir unvan olduğunu belirtmiştir. Meşhur künyesi ise Ebu Cafer olup, hadis kaynaklarında genellikle "Birinci Ebu Cafer" olarak anılmaktadır.

İmam Muhammed Bakır, Hicret'in 57. yılında, Recep ayının birinci günü, salı veya cuma günü Medine'de dünyaya gelmiştir. Ancak bazı rivayetlerde, İmam Bakır'ın doğumunun Sefer ayının üçüncü gününe denk geldiği de ifade edilmiştir. İmam Bakır, küçük yaşta Kerbela olayına katılmış ve bu olayla ilgili bazı bölümleri nakletmiştir.

Hız. Muhammed Efendimiz, İmam Muhammed Bakır'ın doğumundan onlarca yıl önce, hem adını "Muhammed" hem de lakabını "Bakır" olarak belirlemiştir. Bu konuda Cabir ve diğer sahabilerin rivayetleri de bu gerçeği doğrulamaktadır.

İmam Muhammed Bakır, Hicret'in 114. yılında, Zilhicce ayının yedisi tarihinde vefat etmiştir. Vefat tarihi ve şehadetiyle ilgili bazı farklı görüşler bulunmaktadır. Tarihî kaynaklara göre, İmam Bakır'ın şehadeti, Hişam bin Abdülmelik'in hilafeti döneminde gerçekleşmiştir. Hişam bin Abdülmelik, Hicret'in 105. yılından 125. yılına kadar hilafet makamında bulunmuştur. İmam Muhammed Bakır'ın vefatının, Hicret'in 118. yılında olduğu yönünde de rivayetler mevcuttur. İmam Muhammed Bakır, Medine'deki Cennetü'l-Baki mezarlığında, babası İmam Seccad ve amcası İmam Hasan Mücteba'nın yanına defnedilmiştir.

Hz. Cafer bin Muhammed, Sadık

İmam Cafer Sadık olarak bilinen Cafer bin Muhammed Hicri 83 yılında dünyaya gelmiştir, On İki İmamlar'ın altıncı imamıdır. İmamet süresi 34 yıl sürmüştür. 65 yaşında şehit olan İmam Sadık, babası İmam Muhammed Bakır, dedesi İmam Seccad ve büyük amcası İmam Hasan'ın (a.s) yanına, Medine'deki Cennetü'l-Baki mezarlığına defnedilmiştir. Annesi, Kasım bin Muhammed bin Ebu Bekir'in kızı Ümmü Ferve'dir.

İmam Cafer Sadık, İslam dünyasında önemli bir fıkıh ve kelam âlimi olarak tanınmış ve geniş bir hadis külliyyatı bırakmıştır. Bu nedenle Şii mezhebi, İmam Cafer Sadık'a nispet edilerek "Caferi mezhebi" olarak anılmaktadır. İmam'ın imametinin ilk yıllarında meydana gelen siyasi boşluk, halkın özgürce İmam Cafer Sadık'a yönelmesine ve onun fikhî, kelamî konularda dersler almasına olanak sağlamıştır.

Ehl-i Sünnet ulemalarından İbn Hacer el-Heysemi, İmam Cafer Sadık'ın ilmî şöhretini şu şekilde ifade etmiştir: "İnsanlar, onun ilmini o kadar çok nakletmişlerdir ki, şöhreti şehrin her yerine ulaşmıştır. Yahya bin Said, İbni Cerih, Süfyan bin Uyeyne, Süfyan Sevri, Ebu Hanife, Şu'be bin El-Haccac ve Eyüp Sahtiyani gibi büyük şahsiyetler ondan rivayet nakletmişlerdir." İmam Cafer Sadık, Ehlibeyt İmamları arasında en fazla öğrenciye sahip olan ve en çok rivayet nakledilen imamdır. Hadis âlimleri, ondan rivayet nakleden ravilerin sayısını 4000 olarak belirtmişlerdir.

İmam Cafer Sadık, zehirlenerek şehit edilmiştir. İbn Şehraşub'un *Menakıb* adlı eserinde, Ebu Cafer Mansur'un onu zehirleyerek şehit ettiği belirtilmektedir. Mansur'un, İmam'a karşı duyduğu kin ve İmam'ın halkı onun aleyhine kışkırtma korkusu, Mansur'u bu cinayeti işlemeye itmiştir. Mansur'un biyografisini bilenler, onun hilafete ulaşmak için acımasızca hareket ettiğini bilirler.

İmam Cafer Sadık'ın doğum tarihi Hicri 83. yılın 17 Rebiülevvel'i olarak kaydedilmiş, şehadeti ise Hicri 148. yılın 25 Şevval'inde gerçekleşmiştir. Bazı tarihçiler, onun doğumunu Hicri 80. yıl, şehadetini ise Hicri 146. yılı olarak belirtmişlerdir. İmam Sadık, ömrünün 12 yılını dedesi İmam Seccad ile, 19 yılını ise babası İmam Muhammed Bakır ile geçirmiştir.

İmam Cafer Sadık, Medine'deki Cennetü'l-Baki mezarlığında, babası İmam Muhammed Bakır, dedesi İmam Seccad ve amcası İmam Hasan'ın (a.s) yanına defnedilmiştir.

Hz. Musa bin Cafer, Kazım

İmam Kazım olarak bilinen Hz. Musa bin Cafer Hicri 128 yılında dünyaya gelmiştir. On İki İmamlar'ın yedinci imamıdır. İmam Kazım, Ebva'da (Mekke ile Medine arasında bir bölge) dünyaya gelmiştir. Değerli babası İmam Cafer Sadık'ın şehadetinin ardından imamet makamına erişmiş ve 35 yıl süren imamet dönemi boyunca, On Dört Masum'un dokuzuncusu olarak görev yapmıştır. İmam Kazım'ın imamet dönemi, Hicri 148 yılında başlayıp Hicri 183 yılında sona ermiştir. O, Hicri 183 yılında, Bağdat'ta Sindi bin Şahik'in hapisanesinde, dönemin zalim yönetimi ve Abbâsî Halifesi Harun Reşid'in emriyle zehirlenerek şehit edilmiştir.

Ehl-i Sünnet ulemasından İbn Hacer el-Heytemî, İmam Musa Kazım'ın ahlaki özellikleri hakkında şu şekilde yazmıştır: “O, çok bağışlama ve hoşgörüyü sahipti. Bu yüzden ‘Kazım’ (öfkesini yutan) olarak anılmaktadır. Ayrıca Iraklılar arasında ‘Babu'l Hawaic Indallah’ (Allah katındaki hacetler kapısı) olarak da ünlüydü. Zamanının en abidi, en bilgini ve en çok bağışta bulunan kişisiydi.” Rivayetlere göre, İmam Kazım'ın 37 çocuğu olmuştur. En meşhur çocukları arasında İmam Rıza, Ahmed bin Musa, Hamza bin Musa ve Muhammed bin Musa yer almaktadır. İmam Kazım'ın en tanınmış kızı ise Hz. Fatıma Masume'dir. Annesi, Hamide Berberiyye'dir.

İmam Kazım'ın künyeleri arasında Ebu İbrahim, Ebu'l Hasan ve Ebu Ali bulunur. Şeyh Müfid'in yazdığına göre, İmam Musa Kazım, "Abdi Salih" (Salih Kul) olarak tanınmış ve “Kazım” lakabıyla anılmaktadır. Meşhur künyeleri arasında Ebu'l Hasan el-Evvel ve Ebu'l Hasan el-Mazi de bulunmaktadır. Zühtü, ibadeti ve sabrı nedeniyle “Salih Kul” olarak tanınmıştır. Zalimlerin zulmü ve hasetçilerin hasedi karşısında öfkesini kontrol ederek sabır gösterdiği için ona “Kazım” denilmiştir. Şialar arasında ise “Babü'l Havaic” (Hacetler Kapısı) olarak da ünlüdür.

İmam Musa Kazım, Hicretin 128 veya 129. yılında, Safer ayının 7'sinde, Ebva'da (Mekke ile Medine arasındaki bir bölgede) dünyaya gelmiştir ve şehadeti Hicri 183 yılı, Recep ayının 25. günü, Bağdat'ta gerçekleşmiştir. Orta boylu, nur yüzlü, buğday tenli ve gür siyah sakallı olduğu rivayet edilmektedir. Şeyh Saduk'un naklettiğine göre, İmam Kazım'ın yüzüğünde “Hasbiyallah” (Allah bana yeter) yazılıydı. Diğer bir rivayete göre ise yüzüğünde “el-Mülkü lillahi vahde” (Mülk, tek olan Allah'ındır) yazılıydı. Şeyh Müfid, İmam Kazım'ı şu şekilde tanımlamaktadır: "İmam Musa, en abid, en fakih, en çok bağışta bulunan ve insanların en üstünüdür."

Babası İmam Cafer Sadık'ın şehadetinin ardından Hicri 148. yılında imamet görevini üstlenen İmam Musa Kazım'ın imamet süresi 35 yıl sürmüştür.

Hız. Ali bin Musa, Rıza

Ebü'l-Hasan Ali bin Musa er-Rıza, On İki İmamlar'ın sekizinci imamıdır. En bilinen lakabı "Rıza" olup, aynı zamanda "İmam Rıza" olarak da anılmaktadır. Künyesi ise Ebü'l-Hasan'dır. Babası, Şii inancına göre yedinci imam olan İmam Kazım'dır. Annesinin adı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır; bazı kaynaklarda Ümmü'l-Benin, Tüktem ve Necime gibi isimler zikredilmiştir.

İmam Rıza, Medine'de dünyaya gelmiş olmasına rağmen, Abbâsî halifesi Me'mun tarafından Horasan'a zorla getirilmiş ve orada veliahtlık görevini kabul etmek zorunda bırakılmıştır. İmam Rıza, Medine-Horasan yolunda, Nişabur şehrinde ünlü "Silsiletü'z Zeheb" hadisini açıklamıştır. Me'mun'un İmam Rıza ile diğer din ve mezhep liderleri arasında düzenlediği münazara toplantıları da oldukça meşhurdur. İmamet süresi 20 yıl sürmüştür. İmam Rıza, Tus şehrinde vefat etmiştir ve Me'mun, İmam'ın şehadetinden sorumlu tutulmuştur.

İmam Rıza'nın kabri, Meşhed şehrinde ve her yıl dünyanın dört bir yanından milyonlarca Müslüman, bu kutsal mekanı ziyaret etmektedir. İmam Rıza, On Dört Masum'un onuncusudur. Doğum tarihi, Hicri 148 veya 153 yılı olarak kaydedilmiştir. İmam Rıza'nın doğumunun Zilhicce, Zilkade veya Rebiülevvel aylarının 11'ine, Perşembe veya Cuma gününe denk geldiği rivayet edilmiştir. Kuleyni, doğum tarihini Hicri 148 olarak belirtmiştir; bu görüş, birçok alim ve tarihçi tarafından kabul edilmektedir.

Şehadeti ise farklı tarihlerle ilişkilendirilmiştir. Bazı kaynaklarda, şehadetinin Safer ayının son günü veya 17'si, Ramazan ayının 21'i, Cemadiyelevvel ayının 18'i ve Zilkade ayının 23'ü ya da son günü olarak belirtilmiştir. Kuleyni, İmam Rıza'nın vefatının Hicri 203 yılında, Safer ayında 55 yaşında gerçekleştiğini nakletmiştir. Pek çok alim ve tarihçi, İmam Rıza'nın şehadetinin Hicri 203 yılında vuku bulduğunu kabul etmektedir. Tabersi ise, vefatının Safer ayının son gününde gerçekleştiğini ifade etmektedir.

Hız. Muhammed bin Ali, Cevad

İmam Cevad veya İmam Taki olarak bilinen Muhammed bin Ali, İslam'ın On İki İmamlar silsilesinin dokuzuncu imamıdır. Aynı zamanda on dört masumun on birincisi olup, İmam Rıza'nın oğludur. Hicretin 195. yılında, Recep ayında Medine'de dünyaya gelmiştir. 25 yaşında iken Abbâsî Halifesi Mu'tasım tarafından şehit edilmiş ve dedesi İmam Musa el-Kazım'ın Kazımeyn'deki türbesine defnedilmiştir. İmam Rıza, oğlu İmam Cevad'ın doğumunun ardından, bu doğumun son derece hayırlı ve bereketli olduğunu ifade etmiştir. İmam Rıza'nın şehadeti sonrasında bazıları, kardeşi Abdullah bin Musa'nın peşinden gitmiş, bir kısmı ise "Vakıfçiler" olarak bilinen grup içerisinde yer almıştır. Ancak çoğunluk, o dönemde henüz küçük yaşta olan İmam Cevad'ı imamet makamına layık görmüş ve ona biat etmiştir.

İmam Cevad, dönemin saray bilginleriyle çeşitli tartışmalar yapmıştır. Bu münazaralarda, özellikle itikad, tefsir ve fıkıh alanlarında kendisinden pek çok hadis rivayet edilmiştir.

İmam Cevad'ın annesi, Hz. Peygamber Efendimizin eşi Mariye Kıbtiye'nin soyundan gelen Subeyke Hatun'dur. Bazı kaynaklarda annesinin adı "Hızran" ya da "Reyhane" olarak da geçmektedir. Künyesi "Ebu Cafer"dir. Bu künyenin, İmam Muhammed Bakır'ın "Ebu Cafer-i Evvel" künyesiyle karışmaması adına İmam Cevad genellikle "Ebu Cafer-i Sani" (İkinci Ebu Cafer) olarak anılmaktadır. En bilinen lakapları "Cevad" ve "Taki" olup, ayrıca "Murtaza", "Kani", "Razi", "Muhtar" ve "Müntecib" gibi diğer lakaplar da İmam Cevad'a atfedilmiştir.

Tarihsel kayıtlara göre, İmam Cevad hicretin 195. yılında Medine'de doğmuş, ancak doğum tarihiyle ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Şeyh Tûsî'nin "Misbahü'l-Müteheccid" adlı eserinde yer alan görüşe göre, İmam Cevad'ın doğumunun Recep ayının onuncu gününe denk geldiği belirtilmektedir. Bununla birlikte, bazı kaynaklarda ise İmam Cevad'ın Ramazan ayının ortasında doğduğu ifade edilmiştir. İmam Cevad, 25 yaşında iken Abbâsî Halifesi Mu'tasım tarafından şehit edilmiştir ve Kâzımeyn'de, dedesi İmam Musa Kazım'ın türbesinin yanına defnedilmiştir.

İmam Cevad, sekiz yaşında imamet makamına erişmiştir. Bu durum, bazı Şii inançlarında şüpheyeye yol açmış ve bir kısmı başka bir kişiyi imam olarak kabul etmiştir. Diğerleri ise imametnin açıklığa kavuşturulmasını bekleyerek, sonradan İmam Cevad'ın imametini kabul etmişlerdir.

İmam Ali bin Muhammed el-Hadi

İmam Ali bin Muhammed, daha çok İmam Hadi veya İmam Naki olarak tanınır, On İki İmamlar silsilesinin onuncu imamıdır ve on dört masumun on ikincisidir. Hicretin 220. yılından 254. yılına kadar, toplam 34 yıl boyunca imamet görevini yürütmüştür. İmam Hadi'nin imametinin büyük bir kısmı, Abbâsî yönetiminin doğrudan kontrolü altındaki Samarra'da geçmiştir. İmam Hadi, Abbâsî halifelerinden bazılarıyla aynı dönemde yaşamış, bu halifelerden en önemlisi Mütevekkil'dir.

İmam Hadi, itikad, Kur'an tefsiri, fıkıh ve ahlak alanlarında pek çok hadis rivayet etmiştir. Onun rivayetlerinin çoğu, kelam ilmi konularında, özellikle teşbih, tenzih, cebir ve ihtiyar (özgür irade) gibi meselelere odaklanmaktadır. Ayrıca, Şiiilerin inançlarıyla ilgili önemli metinler arasında yer alan Câmia Kebîre Ziyareti ve Ziyâreti Kadîriye de İmam Hadi tarafından rivayet edilmiştir.

İmam Hadi, halkla irtibatını vekalet sistemi aracılığıyla sürdürmüştür. Bu sistemle, onun ashabı ve öğrencileriyle olan bağlantıları güçlenmiş, onların dini sorunları ve durumlarıyla ilgilenilmiştir. İmam Hadi'nin önemli ashabı arasında Abdülaziz el-Hasanî, Osman bin Said, Eyüp bin Nuh, Hasan Raşid ve Hasan bin Ali Nasır gibi şahsiyetler yer almaktadır.

İmam Hadi'nin kabri, Irak'ın Samarra şehrindeki ünlü "Askeriyeyn" türbesindedir. İmam Hadi'nin babası, dokuzuncu imam İmam Cevad olup, annesi Semane veya Suse adlı bir cariyedir. İmam Hadi ve oğlu İmam Hasan Askeri, Abbâsî halifeleri tarafından 233 yılında Samarra'ya götürölüp ömürlerinin sonuna kadar burada kontrol altında tutulmuşlardır. Bu nedenle, Samarra'daki türbeleri "Askeriyeyn" olarak anılmaktadır.

İmam Hadi'nin bir dizi lakabı bulunmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanları "Necip", "Murtaza", "Hadi", "Naki", "Alim", "Fakih", "Emin" ve "Tayyip"tir. Künyesi ise Ebü'l Hasan'dır. Ancak, İmam Kazım ve İmam Rıza'nın da aynı künyeye sahip olmaları sebebiyle, bu karışıklığı önlemek amacıyla İmam Kazım'a "Ebü'l Hasan-ı Evvel" (ilk), İmam Rıza'ya "Ebü'l Hasan-ı Sani" (ikinci) ve İmam Hadi'ye "Ebü'l Hasan-ı Salis" (üçüncü) denilmiştir.

İmam Hadi'nin yüzüğünde "Allah-u Rabbi ve huve ismeti min halkihi" (Allah benim Rabbimdir ve O, beni halkından korumuştur) yazılı olduğu rivayet edilmiştir. Diğer bir yüzüğünde ise "Ahitleri korumak İlâhi ahlaklardandır" ifadesi nakşedilmiştir. İmam Hadi'nin doğumu, Şeyh Kuleyni, Şeyh Müfid, Şeyh Tûsî ve İbn Esir'in eserlerinde Hicretin 212. yılına, Zilhicce ayının ortalarına tarihlenmiştir. Bazı kaynaklar ise, İmam Hadi'nin doğumunun Recep ayının 2'si ya da 5'i olarak kaydedildiğini belirtmektedir. Şeyh Müfid ve diğer rivayetlere göre, İmam Hadi Hicretin 254. yılında, Recep ayının 3'ü ya da başka bir kayda göre Cemadiyühahir ayının 25 veya 26'sında Samarra'da şehit edilmiştir.

İmam Hasan bin Ali el-Askerî

İmam Hasan bin Ali el-Askerî, 232-260 hicri yılları arasında yaşamış ve İslam'ın On İki İmamlar silsilesinin on birinci imamıdır. Aynı zamanda, on dört masumun on üçüncüsüdür. Babası İmam Ali bin Muhammed el-Hadi'nin şehadetinden sonra, hicri 254. yılda imamet makamına ulaşmıştır. İmam Hasan Askerî, Hz. Muhammed'in soyundan gelen, İmam Mehdi'nin babası olarak, İslam dünyasında önemli bir figürdür. Hz. Peygamber'in müjdelediği, dünyanın adaletle dolmasını sağlayacak olan İmam Mehdi'nin babası olarak, İmam Hasan Askerî'nin bu bağlamda da derin bir manevi önemi bulunmaktadır.

İmam Hasan Askerî, babası İmam Hadi ile birlikte, Abbâsî yönetimi tarafından Samarra'da askeri bir bölgede zorla alıkonulmuş, bu yüzden "Askerî" lakabıyla anılmaktadır. Samarra'daki zorunlu ikamet, her iki imamın da hareketlerinin hükümet güçleri tarafından sıkı bir şekilde denetlenmesine yol açmıştır. Bu dönemde Şii müslümanlar, İmamlarla iletişim kurmada büyük zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır.

İmam Hasan Askerî, takipçileriyle, temsilcileri ve mektuplaşmalar aracılığıyla irtibatını sürdürmüştür. İmam Mehdi'nin özel naiplerinden biri olan Osman bin Said de, İmam Hasan Askerî'nin özel temsilcilerinden biri olarak bilinir.

İmam Hasan Askerî, 260. yılının Rebiü'l-Evvel ayının sekizinci gününde, 28 yaşında şehit edilmiştir. Şehadetinin ardından, babası İmam Hadi'nin mezarının yanına defnedilmiştir. Bu iki imamın defnedildiği mekân, "Askeriyeyn" adıyla tanınmakta olup, Irak'ta önemli bir ziyaretgah haline gelmiştir.

İmam Hasan Askerî'den Kur'an tefsiri, ahlâk, fıkıh, inanç konuları ve dualar hakkında pek çok hadis rivayet edilmiştir. İmam Hasan Askerî'nin babası İmam Hadi, On İki İmamlar silsilesinin onuncu imamıdır. Annesi ise cariyeye olup, adı kaynaklarda Hudeys veya Hudeyse olarak geçmektedir. Diğer bazı kaynaklar, annesinin adını Susen, Asefan veya Selil olarak da kaydetmişlerdir.

İmam Hasan Askerî'nin Cafer adında bir kardeşi bulunmaktaydı. Cafer, "Cafer-i Kezzab" (Yalancı Cafer) olarak tanınır, çünkü İmam Hasan Askerî'nin şehadetinin ardından, o hazretin bir çocuğunun varlığını inkar etmiş ve kendisini İmam Hasan Askerî'nin tek varisi olarak öne sürerek imamet iddiasında bulunmuştur. İmam Hasan Askerî'nin diğer iki kardeşi ise Seyyid Muhammed ve Seyyid Hüseyin'dir.

İmam Hasan Askerî'nin çeşitli lakapları bulunmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanlar Samit, Rafik ve Zeki'dir. Bazı tarihçiler ona Halis lakabını da atfetmişlerdir. Ayrıca, İmam Cevad, İmam Hadi ve İmam Hasan Askerî, ortak olarak "İbnu'r-Rıza" (Rıza'nın oğlu) lakabıyla da anılmışlardır.

"Askerî" lakabı, İmam Hadi ve İmam Hasan Askerî için ortak bir lakap olup, her iki imamın da Samarra'da zorunlu ikamet etmelerinin bir sonucudur. Samarra,

askeri bir bölge olduğu için, bu şehir de zamanla "Asker" olarak anılmaya başlanmıştır. Ayrıca, İmam Hasan Askerî'nin adının Hasan olması nedeniyle, İmam Hasan Mücteba ile isim benzerliği nedeniyle, o da "Hasan-ı Ahir" (Son Hasan) olarak anılmıştır. İmam Hasan Askerî'nin künyesi Ebü'l Muhammed'dir. Bazı kaynaklar ise onu Ebü'l Hasan, Ebü'l Hüccet ve Ebü'l Kaim gibi künyelerle anmışlardır.

İmam Hasan Askerî'nin doğumunun, genellikle Medine'de gerçekleştiği kabul edilmektedir. Ancak bazı kaynaklar, İmam Hasan Askerî'nin Samarra'da doğduğunu da belirtmektedir. İmamiye mezhebinin kaynaklarına göre, İmam Hasan Askerî, hicretin 232. yılında Rebiü'l-Ahir ayında dünyaya gelmiştir. İmam Hasan Askerî'nin doğum gününün Rebiü'l-Ahir ayının sekizinci günü olduğu, özellikle İmamiye mezhebi tarafından yaygın olarak kabul edilen bir görüş olup, bu tarih çeşitli rivayetlerde de doğrulanmıştır.

İmam Hasan Askerî, 260 yılında, Rebiü'l-Ahir ayının 8. günü, Abbâsî halifesi Mutemet döneminde 28 yaşında şehit edilmiştir. Şehadetinin ardından, İmam Hasan Askerî'nin ölüm tarihi ile ilgili olarak Rebiü'l-Ahir ve Cemadiyelevvel aylarında farklı rivayetler bulunmaktadır. İmam Hasan Askerî'nin şehit edilmesinin zehirlenerek olduğu, İmam Cafer es-Sadık'tan nakledilen bir hadisle desteklenmiştir: "Vallahi biz Ehlibeytten her birimiz ya katledilir ya da başka bir şekilde şehit ediliriz." İmam Hasan Askerî'nin şehadetinin ardından, cenaze törenine Haşimoğulları ve diğer büyük şahsiyetler katılmış, pazarlar tatil edilmiştir.

İmam Hüccet bin Hasan, Mehdi

İmam Mehdi (İmam Zaman) - Hüccet bin Hasan, İslam dünyasında büyük bir öneme sahip olan, On İki İmamlar silsilesinin sonuncusudur ve on dört masumun sonuncusudur. İmam Mehdi, Hz. İmam Hasan Askeri'nin tek oğludur. İsmi ve künyesi, Hz. Muhammed'in ismi ve künyesiyle aynıdır. Hicretin 255. yılında, Şaban ayının on beşinde dünyaya gelmiştir. Hz. Peygamber Efendimizin hadislerinde ve önceki imamların sözlerinde, İmam Mehdi'nin geleceği müjdelenmiştir. İmam Hasan Askeri, oğlunun doğumunu gizlemiş ve onu yalnızca güvenilir birkaç kişiyle paylaşmıştır.

İmam Mehdi, beş yaşında, yani hicretin 260. yılında imamet makamına ermiştir. Bu tarihten itibaren, Küçük Gaybet dönemi başlamış ve İmam Mehdi, dört naip aracılığıyla halkla irtibat kurmuş, kendini tanıtmış ve toplumla iletişimde bulunmuştur. Küçük Gaybet dönemi, naiplerin vefatına kadar sürmüştür. Son naibin vefatından (h. 329) sonra Büyük Gaybet dönemi başlamış ve İmam Mehdi'nin görünürlüğü sona ermiştir. Şu an da İmam Mehdi, Büyük Gaybet içinde bulunmaktadır ve hadislerde belirtilenlere göre, İmam Mehdi'nin zuhur tarihi kesin olarak belirlenmiş değildir.

Hz. Peygamber Efendimizin İmam Mehdi hakkında söylediği hadisler yalnızca Şii kaynaklarında değil, aynı zamanda Ehl-i Sünnet kaynaklarında da yer almaktadır. Bu, İmam Mehdi'nin İslam tarihinde ve diğer semavi dinlerdeki rolünün evrensel bir kabul gördüğünü göstermektedir. İmam Mehdi, ilahi dinlerin beklediği ve gelişiyi dünyayı adaletle dolduracak olan kişi olarak kabul edilmektedir.

İmam Mehdi'ye atfedilen çeşitli mekanlar bulunmaktadır. Bunlar arasında Samerra şehrindeki serdab, Mescid-i Sehle ve Kum'daki Mescid-i Cemkeran yer almaktadır. Bazı hadislerle göre, Büyük Gaybet döneminde dahi bazı insanlar İmam Mehdi ile görüşmüş ve onunla irtibat kurmuşlardır. Bu tür görüşmeler, çeşitli kitaplarda nakledilmiş ve zaman zaman yaşanmış olaylar olarak kaydedilmiştir.

İmam Mehdi'nin doğum yeri hakkında tarihçiler, İmam Hasan Askeri'nin Samerra'daki evini işaret etmektedirler. Bu ev, "Raze" veya "Vesafe" adı verilen bir mahallede bulunuyordu. Bugün, bu ev, İmam Hadi ve İmam Hasan Askeri'nin türbelerinin bulunduğu alanda yer almaktadır. İmam Hadi ve İmam Hasan Askeri, İmam Mehdi dünyaya gelmeden yıllar önce, Abbâsî halifelerinin merkezi olan Samerra'ya çağırılmış ve ömürlerinin sonuna kadar burada yaşamışlardır.

İmam Mehdi'nin doğumu, İslam dünyasında önemli bir yer tutar ve hem Şii hem de Sünni müslümanlar arasında büyük bir saygıyla anılmaktadır. İmam Mehdi'nin zuhurunu, dünya üzerinde adaletin ve barışın hâkim olacağı bir dönem olarak görmekteyiz. Allah, zühurunu hızlandırsın. **Vesselam!**